

ද්‍රව්‍ය ජීර්වනය

ද්‍රව්‍ය පාලනය (Material Control)

මෙලෙස ගත් විට, ක්‍රමානුකූලව හා කලට වේලාවට ද්‍රව්‍ය සැපයීම සඳහා මෙන් ම තොග අතිරික්තයන් වැලැක්වීම සඳහා මිලට ගැනීම, ගබඩා කිරීම හා පරිභෝජනය සම්බන්ධයෙන් මනා පාලනයක් පවත්වාගෙන යාම, ද්‍රව්‍ය පාලනය ලෙස නිර්වචනය කළ හැක. ද්‍රව්‍ය පාලනය යන්න ක්‍රියාත්මක කරන අදියරයන් 03 කි. එනම් :

- මිලට ගන්නා අවස්ථාවේ දී
- රඳවා ගැනීමේ දී
- නිකුත් කිරීමේ දී

ද්‍රව්‍ය පාලනයේ අරමුණ හා මූලික සාධක

- අවශ්‍ය ප්‍රමාණයන්, අවශ්‍ය ගුණත්වයෙන්, අවශ්‍ය වේලාවට සැපයීම තහවුරු කිරීම.
- සැපයුම්කරුවෙකු තෝරා ගැනීමේ දී මිල, ගුණත්වය හා බෙදාහැරීම අතර සමබරතාවයක් තබා ගැනීම.
- අනවශ්‍ය පරිදි තොගය තුළ ප්‍රාග්ධනය සිරකර තැබීම වැලැක්වීම.
- අසාමාන්‍ය අපනයන් / නාස්තීන් හා කාන්දු වීම් වැලැක්වීම.
- ද්‍රව්‍ය යල්පැනීම් හා නරක්වීම් වැලැක්වීම.
- ද්‍රව්‍ය හා සම්බන්ධ තොරතුරු කළමනාකරණයට සැපයීම (මිලට ගැනීම, නිකුත් කිරීම් හා තොගය)
- මනා ගබඩා කිරීම හා භාවිතය තහවුරු කිරීම.

ද්‍රව්‍ය මිලට ගැනීමේ, තබා ගැනීමේ හා නිකුත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය (Material purchasing, holding and issuing)

නිෂ්පාදන ආයතනයක, නිෂ්පාදන පිරිවැය තුළ ද්‍රව්‍ය පිරිවැයට ප්‍රධාන ස්ථානයක් හිමි වේ. එහෙයින්, ආයතනයක මනා කළමනාකරණයක් සඳහා ද්‍රව්‍ය මිලට ගැනීම, තබා ගැනීම, නිකුත් කිරීම හා තොග පිළිබඳ මනා පාලන ක්‍රමයක් හඳුන්වා දිය යුතුය.

තොග පාලන පද්ධතීන් (Stock Control Systems)

තොග හා සම්බන්ධ පිරිවැය (Inventory related Costs)

තොගය හා සම්බන්ධ පිරිවැය පහත පරිදි කොටස් 04 කින් යුක්ත වේ.

- (a) ඇනවුම් කිරීමේ පිරිවැය
- (b) මිල දී ගැනීමේ පිරිවැය (තොග වල පිරිවැය)
- (c) තබා ගැනීමේ පිරිවැය
- (d) තොග හිඟවීමේ පිරිවැය

(a) **ඇනවුම් කිරීමේ පිරිවැය**
(Ordering Costs)

තොගය මිලට ගැනීමට පෙර, මිලට ගැනීම හා ගබඩාවට ගෙන එන තෙක් දරන සියලුම ආකාරයේ වියදම් මේ යටතට ගැනේ. නිදසුනක් ලෙස, මිලට ගැනීම හා සම්බන්ධ ලිපිකාර වියදම්, ප්‍රවාහන වියදම්, වරාය ගාස්තු, තොග පරීක්ෂා කිරීමේ වියදම් වැනි.

ඇනවුම් කරන වාර ගණන අනුව මුළු ඇනවුම් පිරිවැය වෙනස් වේ. එනම් ඇනවුම් වාර ගණන වැඩිනම් මුළු ඇනවුම් පිරිවැය වැඩිවන අතර, වාර ගණන අඩු නම්, මුළු ඇනවුම් පිරිවැය අඩු වේ.

$$\text{මුළු ඇනවුම් පිරිවැය (TOC)} = \text{එක් ඇනවුමක් කිරීමේ පිරිවැය} \times \text{ඇනවුම් වාර ගණන}$$

(b) **තොග තබාගැනීමේ පිරිවැය / රඳවා ගැනීමේ පිරිවැය**
(Holding Costs)

තොග ගබඩාවට ගෙන ඒමෙන් අනතුරුව ඒවා නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිතා කරන තෙක් දරන සියලුම පිරිවැය තොග තබාගැනීමේ පිරිවැය වේ. එම පිරිවැය අතරට පහත ඒවා ඇතුළත් වේ.

- ගබඩා කිරීමට අදාළ පිරිවැය (ගබඩා කුලී, වරිපනම්, උණුසුම් කිරීම හා ආලෝකය වැනි)
- රක්ෂණ වියදම්
- ආරක්ෂක වියදම්
- නරක්වීම් හා යල්පැනීම්
- තොග ආගණන හා විගණන පිරිවැය
- ගබඩා සේවක වියදම්
- ගබඩා මෙහෙයුම් හා නඩත්තු වියදම් වැනි.

$$\text{වාර්ෂික මුළු ගබඩා පිරිවැය (THC)} = \text{එක් අයිතමයක් වර්ෂයක් ගබඩා කරන} \times \text{ගබඩා කිරීමේ පිරිවැය} \times \text{ඒකක ප්‍රමාණය}$$

එම නිසා, ගබඩාවේ රඳවා ගන්නා ඒකක ප්‍රමාණය තීරණය වන්නේ වරකට මිල දී ගන්නා ප්‍රමාණය මතයි. ඕනෑම වෙලාවක දී ගබඩාව තුළ පවතින ඒකක ප්‍රමාණය, වරකට මිල දී ගන්නා ප්‍රමාණයෙන් අඩකට සමාන වන බව පිරිවැයකරණයේ දී උපකල්පනය කෙරේ. වරකට මිල දී ගන්නා ප්‍රමාණයෙන් අඩක් ගත්විට එය “සාමාන්‍ය තොගය” (Average Stock) ලෙස හැඳින් වේ.

$$\therefore \text{සාමාන්‍ය තොගය} = \frac{\text{වරකට මිල දී ගන්නා ප්‍රමාණය}}{2}$$

(c) **තොග හිඟවීමේ පිරිවැය**
(Stock-out Costs)

ගබඩාවේ තොග නොමැති වූ විට හෝ පවතින තොගය ප්‍රමාණවත් නොවන විට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය මේ නමින් හැඳින් වේ. මෙම පිරිවැය තුළට පහත දෑ ප්‍රධාන වශයෙන් ඇතුළත් වේ.

- අහිමි වූ විකුණුම් වලට අදාළ අහිමි වූ දායකය (හෝ ලාභය)
- අහිමි වූ අනාගත විකුණුම්
- කීර්තිනාමය පළඳවීම්
- නිෂ්පාදන ඇනගිටීමෙන් වන පාඩු
- නිෂ්පාදනය නතරවීම මත, ඇතිවන සේවක ගැටළු මත දැරීමට වන පිරිවැය
- හදිසි පිටින් මිලට ගැනීම මත දැරීමට වන අමතර පිරිවැය.
- කුඩා ප්‍රමාණයන් මිලට ගැනීම නිසා අහිමිවන ප්‍රමාණාත්මක වට්ටම්

මෙම පිරිවැයෙහි දක්නට ලැබෙන ප්‍රධාන ලක්ෂණයක් වන්නේ, ඒවා පිරිවැයක් බව දන්නා නමුත් නිවැරදිවම මැන දැක්විය නොහැකි වීමයි. මේ හේතුව නිසා, මෙම පිරිවැය වැදගත් වූවත්, මුළු තොග පිරිවැය තුළට ඇතුළත් කළ නොහැක.

(d) **තොග වල පිරිවැය**
(Costs of Stock)

මිලට ගන්නා අයිතමිවල, මිලට ගැනුම් පිරිවැය මින් අදහස් වේ. ආයතනය අභ්‍යන්තරව නිපදවන්නේ නම්, මින් අදහස් වන්නේ නිෂ්පාදන පිරිවැයයි. වරකට කුමන ප්‍රමාණයක් මිලට ගත්තද, ගැනුම් මිලෙහි වෙනසක් සිදු නොවේ නම්, මෙම පිරිවැය තීරණ ගැනීම සඳහා අදාළ නොවේ. නමුත් පහත අවස්ථාවලදී මෙම තොග මිලට ගැනීමේ පිරිවැය තීරණ ගැනීමේ දී සැලකිල්ලට ගැනේ.

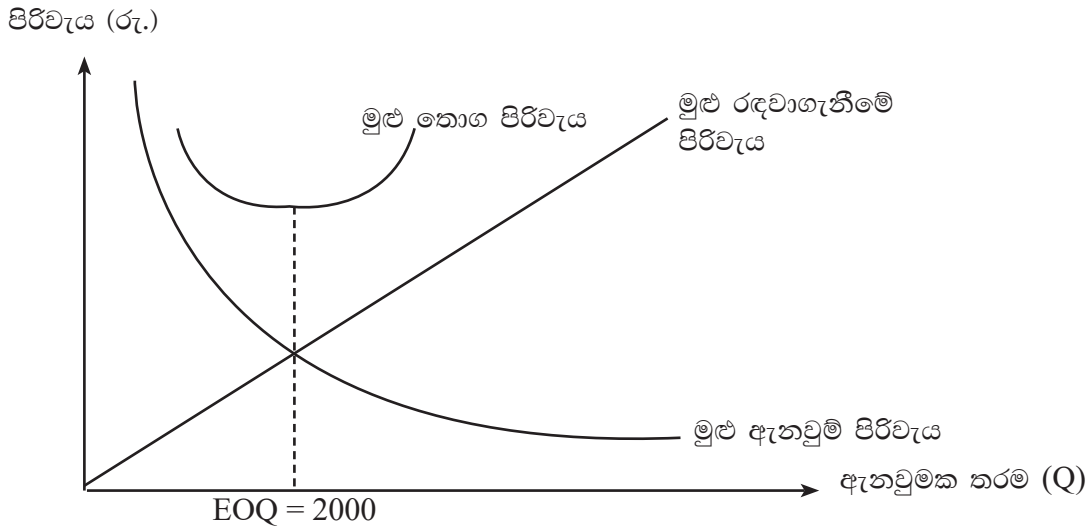
- විශාල ප්‍රමාණයන්ගෙන් මිලට ගන්නා විට, වට්ටම් ලැබේ නම්,
- අභ්‍යන්තරව නිපදවන විට විශාල කාණ්ඩයන්ගෙන් නිපදවීමේ දී ආර්ථික පිරිමැසුම් ඇතිවිට

$\text{මුළු තොග පිරිවැය} = \text{මුළු ඇනවුම් පිරිවැය} + \text{මිල දී ගැනීමේ පිරිවැය} + \text{මුළු රඳවා ගැනීම් පිරිවැය} + \text{තොග හිඟවීමේ පිරිවැය}$
--

↑
මැන දැක්විය නොහැක. එම නිසා නොසලකා හැරේ.

මේ හේතුව නිසා සාමාන්‍යයෙන් මුළු තොග පිරිවැය තුළට ඇතුළත් වන්නේ, “මුළු ඇනවුම් පිරිවැය” හා “මුළු රඳවාගැනීම් පිරිවැය” පමණි.

මුළු කොඟ පිරිවැයෙහි ප්‍රස්ථාරික හැසිරීම් පහත රූපය මගින් ඉදිරිපත් කර ඇත.

මුළු කොඟ පිරිවැය

ඉහත රූපය මගින් හා වගුව මගින් ඉදිරිපත් කර ඇති ආකාරයට, ඇනවුමක තරම ක්‍රමයෙන් වැඩිවන විට,

- මුළු ඇනවුම් පිරිවැය අඩු වේ.
- මුළු රඳවා ගැනීමේ පිරිවැය වැඩි වේ.
- මුළු කොඟ පිරිවැය මුලින් ක්‍රමයෙන් අඩු වී, අවමයකට පැමිණ නැවතත් වැඩි වේ.

ආර්ථික ඇනවුම් ප්‍රමාණය

(Economic Order Quantity / ECQ)

මුළු කොඟ පිරිවැය අවම කිරීමට නම් වරකට ඇනවුම් කළ යුතු ප්‍රශස්ථ ඒකක ප්‍රමාණය, “ආර්ථික ඇනවුම් ප්‍රමාණය” ලෙස හැඳින් වේ. එනම් ඇනවුමක ප්‍රශස්ථ තරම වේ.

ඉහත වගුව මගින් හා රූපය තුළින් ඔබට නිරීක්ෂණය කළ හැකි පරිදි, මුළු කොඟ පිරිවැය අවම වන්නේ (එනම් රු. 1,000 ක් වන්නේ) වරකට ඒකක 2,000 ක් ඇනවුම් කළ විටයි, එනම් ඇනවුමක ප්‍රශස්ථ තරම හෙවත් ආර්ථික ඇනවුම් ප්‍රමාණය ඒකක 2,000 කි.

සූත්‍රය මගින් (Formula Method)

ආර්ථික ඇනවුම් ප්‍රමාණය ගණනය කිරීමේ වඩාත් නිවැරදි ක්‍රමය මෙය වේ.

මූලික EOQ සූත්‍රය :

$$EOQ = \sqrt{\frac{2DC_o}{Ch}}$$

මෙහිදී :

D = වාර්ෂික අමුද්‍රව්‍ය අවශ්‍යතාවය (Annual Demand)

C_o = එක් ඇනවුමක් කිරීමේ පිරිවැය

Ch = එක් ඒකකයක් වර්ෂයක් රඳවා ගැනීමේ පිරිවැය

ඉහත EOQ සූත්‍රය පදනම් වන උපකල්පන :

EOQ සඳහා ඉහත ඉදිරිපත් කළ සූත්‍රය භාවිතයට පෙර පහත පරිදි උපකල්පන කිහිපයක් කළ යුතු වේ. එහෙයින් සූත්‍රය මගින් ගණනය කරනු ලබන EOQ සඳහා වූ අගය ප්‍රවේශමෙන් අර්ථකථනය කළ යුතු වේ. ඒවා නම්,

1. ඒකකයක් රඳවා ගැනීමේ පිරිවැය (ch) නිශ්චිත ලෙසම දන්නා බව හා වෙනස් නොවන බව.
2. සාමාන්‍ය තොගය, වරකට මිලට ගන්නා ප්‍රමාණයෙන් හරි අඩක් බව.
3. එක් ඇනවුමක් කිරීමේ පිරිවැය (Co) නිශ්චිත ලෙසම දන්නා බව හා වෙනස් නොවන බව.
4. වාර්ෂික තොග අවශ්‍යතාවය (D) නිශ්චිත ලෙසම දන්නා බව හා වෙනස් නොවන බව.
5. ද්‍රව්‍ය ඒකකයක මිල (P) නිශ්චිත ලෙසම දන්නා බව හා වෙනස් නොවන බව.
6. ඇනවුම් කළ මුළු ඒකක ප්‍රමාණයම එකවර ලැබෙන බව (Instantaneous replacement)
(පොරොත්තු කාලය = 0 වන බව මින් අදහස් නොවේ)

තොග පාලනය කරන වෙනත් ක්‍රම (Other Types of Inventory Control Systems)

මේ යටතේ පහතින් සඳහන් කරනු ලබන ක්‍රම පිළිබඳ සාකච්ඡා කෙරේ.

1. තොග පාලන මට්ටම් ස්ථාපනය කිරීම.
2. කාලීන සමාලෝචන ක්‍රමය / ස්ථීර ඇනවුම් වක්‍රීය ක්‍රමය
3. ද්විත්ව භාජන ක්‍රමය
4. JIT ක්‍රමය
5. ABC ක්‍රමය

තොග පාලන මට්ටම් ස්ථාපනය කිරීම (Establishing Control Levels)

තොග පාලනය අරමුණු කරගෙන පහත මට්ටම් හතර ස්ථාපනය කෙරේ.

- (a) යළි ඇනවුම් මට්ටම
- (b) උපරිම තොග මට්ටම
- (c) අවම තොග මට්ටම
- (d) සාමාන්‍ය තොග මට්ටම

(a) යළි ඇනවුම් මට්ටම (Re-order Level/ROL)

තොග ප්‍රතිසම්පාදනය සඳහා නව ඇනවුමක් යොමුකළ යත්තේ, නිදහස් තොගය කුමන මට්ටම දක්වා අඩු වූ විට ද, එය යළි ඇනවුම් මට්ටම ලෙස හැඳින් වේ. මෙය පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

<p>යළි ඇනවුම් මට්ටම = උපරිම පරිභෝජනය x උපරිම පොරොත්තු කාලය</p>

- මෙහි දී පොරොත්තු කාලය (Lead Time) යනුවෙන් අදහස් වන්නේ ඇනවුමක් කර, තොග ලැබෙන තෙක් බලා සිටිය යුතු කාලයයි.

(b) උපරිම තොග මට්ටම (Maximum Stock Level)

මෙය අනතුරු හඟවන මට්ටමකි. (a warning level) ගබඩාවේ තොගය මෙම මට්ටමට ළඟා වූ විට එය උපරිම තොග මට්ටම ලෙස සැලකේ. එනම් කිසි විටෙකත් ගබඩාවේ තොගය මෙම මට්ටම නොඉක්ම විය යුතුය. එය පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

$$\text{උපරිම තොග පිරිවැය} = \text{යලි ඇනවුම් මට්ටම} + \text{යලි ඇනවුම් ප්‍රමාණය} \left(\text{අවම පරිභෝජනය} \times \text{අවම කාලය} \right)$$

(c) අවම තොග මට්ටම (Minimum Stock Level)

මෙයද අනතුරු හඟවන මට්ටමකි. (a warning level) එනම් ගබඩාවේ තොගය පහළ මට්ටමකට ළඟා වී ඇති බව මින් හඟවයි. මෙය පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

$$\text{අවම තොග මට්ටම} = \text{යලි ඇනවුම් මට්ටම} - \left(\text{සාමාන්‍ය පරිභෝජනය} \times \text{සාමාන්‍ය කාලය} \right)$$

(d) සාමාන්‍ය තොග මට්ටම (Average Stock Level)

ගබඩාව තුළ සාමාන්‍යයෙන් තබාගත යුතු තොග මට්ටම මින් අදහස් වේ. එය පහත සූත්‍ර දෙකින් එකක් යටතේ ගණනය කළ හැක.

$$\text{සාමාන්‍ය තොග මට්ටම} = \frac{\text{උපරිම තොග මට්ටම} + \text{අවම තොග මට්ටම}}{2}$$

හෝ

$$\text{සාමාන්‍ය තොග මට්ටම} = \text{අවම තොග මට්ටම} + \frac{\text{EOQ}}{2}$$

- ඉහත පළමු සූත්‍රය වඩාත් ප්‍රායෝගික වේ.

උදාහරණ :

පහත සඳහන් දත්ත යම් තොග අයිතමයකට අදාළ වේ.

මාසික උපරිම පරිභෝජනය	200Kgs
මාසික අවම පරිභෝජනය	100Kgs
පොරොත්තු කාලය	මාස 02 - 06 දක්වා
යළි ඇනවුම් ප්‍රමාණය (EOQ)	750Kgs

ඉහත තොරතුරු භාවිතයෙන් පහතින් සඳහන් තොග මට්ටම් ගණනය කරන්න.

1. යළි ඇනවුම් මට්ටම
2. උපරිම තොග මට්ටම
3. අවම තොග මට්ටම
4. සාමාන්‍ය තොග මට්ටම

ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීමේ දී මිල කිරීම සහ අතැති තොග අගය කිරීම

(Pricing of material issues and valuation of stocks in hand)

ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීමේ දී මිල කිරීම හා අතැති තොග අගය කිරීම පිරිවැය ගිණුම්කරණයේ දී මෙන්ම මූල්‍ය ගිණුම්කරණයේ දී වැදගත් වූ කාර්යයන් දෙකකි. පිරිවැයකරණයේ දී සාමාන්‍ය පිළිගැනීම වන්නේ, තොගය එහි පිරිවැයට අගය කළ යුතු බවයි. නමුත් මූල්‍ය ගිණුම්කරණයේ දී, තොග හා සම්බන්ධ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව තොගය අගය කළ යුත්තේ පිරිවැය හෝ ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය යන දෙකෙන් වඩා අඩු අගයටයි.

පිරිවැයකරණයේ දී, තොග නිකුත් කිරීමේ දී මිල කිරීම සඳහාත්, අතැති තොග අගය කිරීම සඳහාත් භාවිත වන ක්‍රම රාශියකි. නමුත් ඒවායේ ප්‍රායෝගික වැදගත්කම අනුව මෙහි දී සාකච්ඡා කරනුයේ පහත ක්‍රම 03 පිළිබඳව පමණි.

1. මුලින් ලැබීම්, මුලින් නිකුතු ක්‍රමය (First-in-First-out/FIFO)
2. අවසාන ලැබීම්, ප්‍රථම නිකුතු ක්‍රමය (Last-in=First-out/LIFO)
3. බරතලු සාමාන්‍ය ක්‍රමය (Weighted Average Method/AVCO)

මුලින් ලැබීම්, මුලින් නිකුතු ක්‍රමය (FIFO)

මෙහි දී තොග අගය කිරීමේ පරමාර්ථය සඳහා, මුලින් නිකුත්කරන ඒකක මුලින් ලැබුණු ඒවා බව උපකල්පනය කෙරේ. නමුත් මෙය භෞතිකව සිදුවන බව ඉන් අදහස් නොවේ.

අවසාන ලැබීම්, ප්‍රථම නිකුතු ක්‍රමය (LIFO)

මෙහිදී තොග අගය කිරීමේ පරමාර්ථය සඳහා, මුලින් නිකුත් කරන ඒකක අවසානයට ලැබුණු ඒවා බව උපකල්පනය කෙරේ. නමුත් මෙය භෞතික සිදුවන බව ඉන් අදහස් නොවේ.

බරතැබූ සාමාන්‍ය ක්‍රමය (AVCO Method)

මෙහිදී, සෑම ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීමක්ම මිල කරනුයේ පහත සූත්‍රය මගින් ගණනය කළ ආසන්නතම බරතැබූ සාමාන්‍ය මිලටයි. (Latest weighted average price)

$$\text{බරතැබූ සාමාන්‍ය මිල} = \frac{\text{ආරම්භක තොගයේ වටිනාකම} + \text{මිලට ගැනුම් වටිනාකම}}{\text{ආරම්භක තොගයේ ප්‍රමාණය} + \text{මිලට ගත් ප්‍රමාණය}}$$

ඉහත පරිදි බරතැබූ සාමාන්‍ය මිල ගණනය කළ පසු, ඊළඟ මිලට ගැනුම් කරන තෙක් එය නිකුත් කිරීම මිල කිරීම සඳහා භාවිත වේ. මෙහි දී ඔබ සටහන් කරගත යුතු දෙයක් වන්නේ, සෑම නව මිලට ගැනීමකදීම බරතැබූ සාමාන්‍ය මිල වෙනස් වේ.

නිදහස් තොගය (Free Stock) යනු ?

$$\text{නිදහස් තොගය} = \text{භෞතික තොගය} + \text{අනවුම් කර ඇති ලැබීමට නියමිත තොග} + \text{අනවුම් භාරගෙන මෙතෙක් සපයා නැති තොග}$$

මෙය භෞතික තොගයක් නොවන අතර නාමික තොගයකි. තොග හිඟවීම් ඇති නොවන බවට තහවුරු කිරීම සඳහා මෙය කළමනාකරණයට උපකාරී වේ. මෙය තොග පාලනයට සම්බන්ධ වටිනා සංකල්පයකි. නිකුත් කිරීම් තීරණ, භෞතික තොග ආගණනය හා භෞතික තොග පාලනය සඳහා “භෞතික තොගය” වැදගත් වන අතර, ප්‍රතිසම්පාදන තීරණ සඳහා සහ නව අනවුම් භාරගැනීම් තීරණ සඳහා වැදගත් වනුයේ “නිදහස් තොගය” යන සංකල්පයයි.

උදාහරණ :

යම් අයිතමයක් හා සම්බන්ධයෙන් ඇති භෞතික තොගය කිලෝ ග්‍රෑම් 6,500 ක් වන අතර සැපයුම්කරුවන් සමඟ අනවුම් කර ඇතත් මෙතෙක් ලැබී නැති තොගය කිලෝග්‍රෑම් 35,500 කි. ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් අනවුම් භාරගෙන ඇතත්, මෙතෙක් සපයා නැති ප්‍රමාණය කිලෝග්‍රෑම් 22,300 කි. නිදහස් තොගය ගණනය කරන්න.

$$\begin{aligned} \text{නිදහස් තොගය} &= 6,500 + 35,500 - 22,300 \\ &= \underline{\underline{19,700\text{Kgs}}} \end{aligned}$$

පිරිවැය ගිණුම්තැබීමේ දී භාවිතාවන ද්‍රව්‍ය පිරිවැය හා සම්බන්ධ ද්විත්ව සටහන්

ද්‍රව්‍ය පිරිවැය හා සම්බන්ධ සියලුම ගනුදෙනු ගිණුම්ගත කළ යුත්තේ “ද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම්” නැතහොත් “ගබඩා ලෙජර පාලන ගිණුම්” හරහා වේ. (මෙය වත්කම් ගිණුමකි)

ද්විත්ව සටහන් :

01. ආරම්භක තොගය

අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුමෙන් ඉදිරියට ගෙන ආ යුතුය (හර)

02. මිල දී ගැනුම්

අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම හර
ණය හිමියෝ / මුදල් බැර

03. සැපයුම්කරුට ආපසු හරවා යැවීම

ණයහිමි / මුදල් හර
අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම බැර

04. නිෂ්පාදනයට ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීම (සෘජු ද්‍රව්‍ය නම්)

කෙටිගෙන යන වැඩපාලන ගිණුම හර
අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම බැර

05. නිෂ්පාදනයට ද්‍රව්‍ය නිකුත් කිරීම (වක්‍ර ද්‍රව්‍ය නම්)

පොදුකාර්ය පිරිවැය පාලන ගිණුම හර
අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම බැර

06. ගබඩාවට ද්‍රව්‍ය ආපසු හරවා එවීම

ඉහත (04) හා (05) හි ප්‍රතිවිරුද්ධ ද්විත්ව සටහන්

07. හානිවිම් / අපතේ යෑම් / නරක්වීම්

තොග ගැලපුම් ගිණුම හර
අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුම බැර

08. අවසන් තොගය

අමුද්‍රව්‍ය තොග පාලන ගිණුමෙන් පහළට ගෙනයා යුතුයි (බැර)

අභ්‍යාසය 01

A උදාහරණය සම්බන්ධයෙන් පහත සඳහන් තොරතුරු උපුටාගෙන ඇත:

උපරිම පරිභෝජනය	මාසයකට ඒකක 400 බැගින්
අවම පරිභෝජනය	මාසයකට ඒකක 150 බැගින්
පොරොත්තු කාලය	මාස 2 - 4
යළි ඇණවුම් ප්‍රමාණය	ඒකක 700

A උදාහරණය සඳහා යළි ඇණවුම් මට්ටම [Re-Order Level (ROL)] වන්නේ:

- (1) ඒකක 1,600 කි. (2) ඒකක 1,000 කි. (3) ඒකක 800 කි. (4) ඒකක 1,500 කි.
(ලකුණු 02)

අභ්‍යාසය 02

සමාගමක ගිණුම් පොතටදිත් **X නිෂ්පාදිතයට** අදාළව පහත සඳහන් තොරතුරු උපුටාගෙන ඇත:

- වාර්ෂික ඉල්ලුම : ඒකක 12,500
- ඒකකයක වාර්ෂික රඳවාගැනීමේ පිරිවැය : රු.2/-
- ඇණවුමක, ඇණවුම් පිරිවැය : රු.20/-
- ඒකකයක ගැනුම් මිල : රු.125/-

මබට පහත සඳහන් සූත්‍රය භාවිත කළ යුතුය,
ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය:

$$\sqrt{\frac{2DC_o}{C_h}}$$

ඉහත සඳහන් තොරතුරුවලට අනුව, ආර්ථික ඇණවුම් ප්‍රමාණය [Economic Order Quantity (EOQ)] ගණනය කරන්න.
(ලකුණු 03)

අභ්‍යාසය 03

සමාගමක වෙබ්කෝ (පොද්ගලික) සමාගමේ, **D001 නිෂ්පාදිතය** සඳහා 2020 ජනවාරි මාසය සඳහා පහත සඳහන් තොරතුරු අදාළ වේ:

දිනය	විස්තරය	ප්‍රමාණය (ඒකක)	ඒකකයක මිල (රු.)
2020.01.01	ආරම්භක ගේසය	5,000	75.00
2020.01.06	ගැනුම්	7,500	74.00
2020.01.10	නිකුත් කිරීම්	5,600	-
2020.01.18	ගැනුම්	5,000	72.00
2020.01.25	නිකුත් කිරීම්	4,000	-

සමාගම, හරිත සාමාන්‍ය මිල ක්‍රමය [Weighted Average Cost (WAC)] භාවිත කර ගෙන ලෙජරය පිළියෙල කරනු ලබයි.

මබ විසින් කළ යුතු දෑ:

2020 ජනවාරි මාසය සඳහා **D001 නිෂ්පාදිතයට** අදාළ ගොත ලෙජරය පිළියෙල කරන්න. (ලකුණු 05)

අභ්‍යාසය 04

සීමාසහිත ABC සමාගම, එහි නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේදී **P** නම් අමුද්‍රව්‍යය භාවිත කරනු ලබයි. 2019 දෙසැම්බර් මාසය සඳහා **P** අමුද්‍රව්‍යයේ සමාගමේ වාර්තාවලින් පහත සඳහන් තොරතුරු උපුටාගෙන ඇත:

2019.12.01	ආරම්භක ශේෂය, කිලෝග්‍රෑම් 01 ක් රු.15/- බැගින් කිලෝග්‍රෑම් 450
2019.12.05	කිලෝග්‍රෑම් 300 ක් නිෂ්පාදනයට නිකුත්කරන ලදී.
2019.12.08	කිලෝග්‍රෑම් 01 ක් රු.18/- බැගින් කිලෝග්‍රෑම් 500 ක් මිලදී ගන්නා ලදී.
2019.12.15	කිලෝග්‍රෑම් 550 ක් නිෂ්පාදනයට නිකුත්කරන ලදී.
2019.12.25	කිලෝග්‍රෑම් 01 ක් රු.20/- බැගින් කිලෝග්‍රෑම් 600 ක් මිලදී ගන්නා ලදී.

මෙම විසින් කළ යුතු දෑ:

ප්‍රථම ලැබීම් ප්‍රථම නිකුතු [First In First Out (FIFO)] ක්‍රමය භාවිත කරමින් ගබඩා ලෙජරය පිළියෙල කරන්න.

(ලකුණු 05)